

FRONT LITERAR

REVISTĂ LUNARĂ

— Redactor V. Spiridonică. —

— Strada Iuliu Maniu No. 61. Braşov. —

VICTOR EFTIMIU.

CAPRIOARA.

Primăvara venea încet. Cerul se înseninase, dar pe pe pământ stăruia încă zăpada. Pe-ici-pe colea, crâmpieie negre abureau în soare. În adăpostul brazdelor, firele de iarbă își scoteau capul, ca niște gămălii de sticlă verde.

Iarna ținuse mult. Sălbătăciunile își părăseau pădurea, ca să caute în altele muguri tineri și mănunchiuri de iarbă. O căprioară plecase din peștera ei, lăsându-și puii singuri. Seara venea și nu se întorsese încă. Unde era? Puii se uitau mirați unul la altul și nu știau că mama lor se rătăcise în pădurea vecină, unde căuta iarbă mai bogată și izvoare desghetate. Dar când vroi să se reîntoarcă, puntea nu mai era acolo. Caprioara a rămas pe marginea prăpăstiei, nedumerită.

Apoi începu să alerge de colo până colo, căutând un loc pe unde să sară. Muntele de dincolo, însă, era prea departe. Între ea și el se deschidea prăpastia largă și adâncă, în fundul căreia se lungea puntea. Cine o trântise acolo? Căprioara privea în jos, se apropie; o piatră se rostogoli.

Căprioara se trase înapoi, speriată. Pământul șubred se surpă în urma ei și acoperi o jumătate din punte.

Noaptea se lăsa încet. Era frig. Stelele sticleau pe cerul albastru, iar în depărtare, mugeau cerbii. O tristețe adâncă tulburase ochii limpezi ai căprioarei. Era singură în pădurea aceasta mare, unde nu cunoștea nici un pom, nici o stâncă, nici un adăpost. Se gândea la pui și inima i se strânse de durere. Nici nu s'a dus să pască ori să doarmă. A rămas acolo, pe marginea prăpăstiei și toată noaptea a privit, când în fundul ei, când stelele nemișcate, în depărtarea cerului. A doua zi, la răsăritul soarelui, o nădejde îi limpezi ochii. În neștire, începu să caute. Orice piatră întâlnea în vale, o împingea cu botul până la marginea prăpăstiei. Începu s'adune crăci uscate, buturugi putrede și bucăți de zăpadă înghețate. Le rostogolea pe toate. Puntea se acoperea încet. Movila creștea neconținut. Căprioara se liniștise. Până vor înmuguri mesteacănii din pădurea ei, prăpastia se va fi umplut. Putea să treacă atunci și să intre în peștera ei dragă, unde o așteptau puii plăpânzi.

Acolo, ea avea izvoare prietene, din fundul cărora o privea o altă căprioară, avea tufe cu vârfuri dulci și mușchii moale, verde, pe stâncile semețe.

Când fiamânzea, căprioara pleca să cerceteze pădurea nouă.

Găsise și aici livezi, cari înverzeau și crengi cu muguri dulci. Într-o zi, a băut dintr'un izvor și s'a mirat: în apele limpezi, a văzut și aici o căprioară cu ochii buni.

Si aici a găsit mușchiu moale și bogat, stânci semete și bolți care se îndeplăteau deasupra căării'or. Se învăța încet, încet cu țara ei nouă. Nu se mai grăbea să umple prăpastia, ca altă dată Primăvara venea pe nesimțite. Aci erau mai multe frunze ca dincolo. Ce bogată era pădurea această nouă și cât de săracă cea pe care o părăsise!... Acolo lăsase copaci uscați, izvoare înghețate. Dar își lăsase și pușorii. S'or mai fi gândind la ea?

Seara când vedea că podul crește și e gata să ajungă sus, o copleșeau părerile de rău. Se învățase atât de mult aici!... Iezii au crescut mari și au uitat-o, de bună-eamă!

Și în ziua când prăpastia fu plină de pietre, de crengi uscate, de zăpadă înghețată, în ziua când ar fi putut așa de ușor s'ajungă în pădurea de altădată, căprioara a stat pe gânduri, căci îndrăgise mult țara ei nouă...

...Și n'a mai trecut dincolo...

SILVIU RODA.

Ceas de înmormântare.

Cumintenia mâinilor e nefirească
la fata pusă să se odihnească
între flori și lângă lumânări.
Par'că s'ar ridica încă, de sub nări,
de printre buzele albe, nestrânse,
aburul unei suflări ascunse...
Dar pleoapele au închis în pupile
întuneric greu, de două zile.
De sus și de jos venind, s'a împlinit
besna somnului netrezit;
visul — poate frumos, hâd poate —
s'a 'ncuiat pe dinăuntru cu lăcate
și nu mai deschide nimănu.
Din pricina lui
plâng: tata, mama și surorile
fetei care se sărută acum cu florile,
cu Dumnezeu, cu îngerii și cu fiecare...

A sosit ceasul de 'nmormântare.

ION AUREL MANOLESCU.

Poemă pentru Coca.)*

Va fi alături drumul de seara ta pribeagă,
Amurgul o să urce în tîmple și'n tăceri
Să'ți torn pe umeri roua 'n poeme adunată,
Eu nu voi știți nici mîine, cum n'am știut nici ieri.

Vei trece, — umbră grea de pîrg și melodii...
Biet paj, voi fi alături de mersul tău de ciută,
In calea ta doar toamna va țese funigei,
doar inima mea — frunză — se va așterne, mută..

...Și te vei pierde — zîmbet — în cenușiu și'n aur..
Rămîne-va în mine, de platră, noaptea. Stană.
Tîrziu, cînd gerul clipei va fi vioară 'n suflet,
o stea va cade veșted în ochii mei. Castană..

*) Din „Carte cu toamne” ce apare, peste puțin, în editura „Pămîntul”.

13 Octombrie 1936:

Un an dela moartea lui Niculae Cantonieru.

AUREL MARIN

lui Niculae Cantonieru.

Mâna nu mai zăbovește acum
Peste filele arse de gând;
Ai urcat printre umbre uitate, la rând,
Nehotărât pentru marele drum.

Erai aici, în parc, undeva.
Orașul nu te mai știa strein;
Cu oamenii tăi și inima ta
Lângă vis, lângă chin.

(Doamne drum de mătase, fie
Pasului obosit, — ochiului clar
Odihnitoare prietenie
Pentru apusul mărgăritar!)

A trecut un an, Niculae Cantonieru, un an decând ai plecat. Era seară atunci și la Giurgiu era frig; tu ai tușit pentru ultima oară și pe malul bulgăresc al Dunării a a țipat, poate, un cocor și în țipătul său era singurătate și era moarte. Sufletul tău s'a ridicat spre cerul negru odată cu cocorul și noi, prietenii tăi, numai târziu am aflat că ai plecat. Așteptam moartea ca să nu mai suferi și cu toate astea ne-am înfiorat și în ochi a venit o tristețe, o lacrimă. Nu te-am plîns pe tine, fiindcă era inutil. Ne-am plîns amintirile ne-am plîns anii ce i-am stat împreună.

Astăzi, e din nou toamnă, tu ești departe și ne ești aproape, ești cu noi. Vom merge împreună astăzi pe străzi, vom ocoli promenada mai plină de frunze ca oricând și vom merge spre casa ta rece și întunecoasă depe strada Brătianu. Și deodată mă voiu pomeni că fac drumul singur, prea singur...

Nu ți-am plîns moartea, te-am avut însă mereu în minte.

Lacrimile pentru amintiri ni le ierți însă, Niculae Cantonieru — nu?

ȘTEFAN BACIU.

Umbră.

Urmăream departe, tocmai dela Constanța, scrisul lui Cantonieru la „Frize“. Și, printre gene, păianjenii țeseau imaginea unui copil mărcot, delicat, isbindu-se de pragurile vieții. Când, după un an, l-am cunoscut, am știut cât de mult ne minte fantazia. Capul și bustul în muchii dure acopereau brazde sufletești uriașe, pe cari în figură nici-odată nu i le am surprins. Când vorbea, stoicismul trecea uneori în cinism, singura supapă a unui calvar altfel insuportabil.

Despărțirea lui Cantonieru de prietenii a fost calmă, ipocrit de calmă. Știam fiecare că, plecat la Giurgiu, nu se va mai întoarce printre noi. Lui trebuia să i-o ascundem. Ne-o ascundea și el nouă?

Vestea morții a venit abia în toamnă și în grupul tinerilor săi prietenii a fost un moment de destrămare a cugețului. O parte de cer intra în întuneric. Umbră însă, umbra lui Cantonieru, călătorește adînc printre noi, spre a ne muștra că-l amintim prea rar.

MIRCEA BRĂTUCU.

Un an fără o lună.

Intr'o seară din August-ul trecut am răscolit, la lumina lămpii, cu pietatea celui ce găsește totdeauna în trecut motiv de reconfortare, colecția „Frize“-lor. L-am reîntâlnit pe Niculae Cantonieru, ca pe promenada Brașovului, cu verbul său chinuit, dar autentic și până la urmă am reluat toate fragmentele cărților lui neisprăvite publicate în paginile revistei, convingându-mă încăodată de maturitatea la care se găsea, când boala și lipsurile i-au interzis să mai țină tocul în mână.

El a fost unul din acei scriitori cari ating maturitatea la o vârstă destul de înaintată, dar din această cauză scrisul lui a fost totdeauna încărcat de semnificații adânci. L-a caracterizat simplitatea — pentru realizarea căruia chinuia zile întregi o pagină. Exact peste 2 săptăm. se împlinește un an dela moartea lui Niculae Cantonieru. Prietenii lui apropiați se adună aici, pentru un modest parastas spiritual. Să fim triști, mai ales, că peste câțiva ani bunul Niculae Cantonieru va fi uitat cu desăvârșire.

MIH. CHIRNOAGĂ,
Iași.

Niculae Cantonieru.

Peste două săptămâni, se împlinește un an dela moartea lui Cantonieru. Cine își mai reamintește de acel ce a trecut prin viață, cine își mai reamintește de figura lui înaltă, legănându-se pe străzile Brașovului, cu privirea melancolică înfiptă în depărtare, sau stând la câte un colț de stradă, cu teancuri de ziare, reviste, sub brațul stâng, privind la pietonii ce nu și mai găseau loc pe trotuare? Desigur, că mulți l-au iutat; noi însă un mănunchi de prieteni și admiratori ai lui, vom căuta să ținem mereu la lumină, figura lui bronzată, ce-și doarme somnul veșnic.

Chinuit de o boală ce nu iartă și mai de vreme sau mai târziu, tot te răpune, Cantonieru se legase strâns de revista ce o scotea aici la Brașov.

În mijlocul codrilor ce i-au fost dragi și în care de multe ori se refugia pentru liniștea lui, nu s'a despărțit de cât târziu de tot deci când a fost înfrânt, din cauza lipsei de alimentație, fiindcă nu primea la timp drepturile de pensie — destul de reduse — de la statul pe care-l slujise cu credință și devotament. Și când ultimile zile din viață îi mai acordau dreptul să respire, un aer ce nu-i mai folosea, el s'a retras către căminul părintesc, într'un oraș de pe malul Dunării, unde și-a trăit primii ani ai copilăriei și aici viața i s'a stins pentru totdeauna, în toamna anului, 1935 în 13 Octombrie, departe de prietenii care l-au înțeles.

Prieteni, acei ce l-ați cunoscut în deaproape și vă leagă amintiri ce nu s'au pierdut încă în întunericul uitării, drept respect și omagiu, în lipsă de crisanteme pe mormântul lui, în ziua de 13 Octombrie 1936, gândiți-vă o clipă numai și luminați-i memoria celui ce în viață s'a chinuit. În literatură Niculae Cantonieru a creat câteva opere care îi vor purta amintirea prin ani.

VASILE MARINAȘ.

Scrisoare.

Niculae Cantonieru, de ce ai plecat, de ce ne-ai lăsat atât de singuri prin toamnele tale pe care le duceai cu paradesiul pe umeri ?

. . . Era o casă mare și rece — de ce să nu ți-o spun — acolo unde ne-am văzut întâia oară. O zi plină de soare, de viață, afară. Tu erai acolo cu ghemul tău de viață, cu mâinile tale bune și dragi, acolo între file — multe file — multe vieți. Ai fost poate atât de iubitor de oameni și ei te-au chinuit.

De ce ? De ce te-ai dus acolo, la malul Dunării ? Oare ai împlinit un vis, să te apropii de apele care duc nostalgic — dureri și bucurii, visuri și idealuri ? Unde ? în valuri ! . . .

Și ne-am despărțit, știi, într'o seară tristă, undeva, lângă o stradă grea și bătută de vânt rece.

Tu n'ai murit la Giurgiu, — acolo unde te-au dus ei, ci aici sub Tâmpa, aici s'a prăbușit un colos — iar noi am rămas atât de singuri și de triști !

Scrisul tău plin de viață — atât cât ne-a rămas, e încă între noi, aici unde gândurile noastre te caută și te vor la lucru . . . Vestea prăbușirii definitive, — căci tu ai cunoscut două morți, ne-a găsit risipiți cu frunzele căzute printre băncile unde figura ta masivă ne îndemna de departe, să-ți fim oaspeți.

Și noaptea aceluia doliu ne-a încins sufletele.

Era parcă mai trist orașul, pe noi ne învăluia solitudinea. Strada în care ți-ai frânt viața aici — era mai neagră, plină de urme răscolitoare de plâns.

Niculae Cantonieru, vino între noi, aici unde privirile tale bune așteptau prietenii să-ți bată în ușă, ori colo în fund, să ne odihnim pentru trecerea printre oameni, în parc.

Va fi bine și ne vei povesti iar, și vom uita de moarte. Doar amintirile, scrisul tău și evocările vor vieții celui ce ai fost aici pe pământ !

V. SPIRIDONICĂ.

SERGIU M. NICU.

ALINTARE.

Alăută, alăută, alăută,
 Descusută, neîncepută, ne'ncepută,
 Prinsă în frunzele de foc
 Să le strângă lângă pieptu-i la un loc.
 Când o ieu,
 Ciocuri galbene de vindereu
 Sug cu răsufletul greu.

Lângă Nistru, lângă măl
 Sburd'o cismă de muscal,
 Se 'nvârtește prin buruene
 Sânzăiene,
 Și sughiță plâns de crin !
 (Cu pelin)
 Cine-l pupă pe sprânceană ?
 O fetiță roșcovană și avană !

ION MANOLESCU.

Cîntec pentru omul din mine.

Omul meu transcendental
Omul meu prin inima căruia țîșnesc arborii
Omul meu pentru care uneori cînt
Omul meu pentru care uneori mă frîng.

Omul meu materie și chin
Omul meu sonor și inangibil
Omul meu de flăcări și de stele
Omul meu căruia îi place beția cuvintelor mele.

Cartea: ȘTEFAN BACIU

Poeme de dragoste — edit „Familia“.

Poetul Ștefan Baciu ne-a dăruit încă o carte.

În „Poeme de dragoste“, cel de al doilea volum de poezii, avem ocazie să vedem încheșat un ciclu de poeme de-o rară frumusețe. E aici o unitate a versului rare ori prinsă de-o pană mai meșteră. Doar Baltazar ne-a mai sculptat asemenea juvaeruri, în care ard flăcările unui amor, ca mai totdeauna și arhiștiut, nenorocit prin esență, prin localizare, într'un suflet sensibil, al tânărului cântăreț.

Cartea închide o apă care la început șerpuiește limpede, cu sinuozități amare, cu repeziri înspumate, apoi își strânge valurile. O furtună s'a coborît peste ele și de aici poetul vede că visul s'a sfârșit, ca orice vis. Că femeia întruchipată în perfecțiunea rimelor, n'a corespuns idealului său și de aici, e trist.

Partea treia în care își caută corespondența în vioară, vin și . . . uitare, toată tristețea și-o închide într'un final frumos, unde-și rechemă iubita și-i dăruiește această cartă-rodul unei fericiri scurte, unei tristeți terestre. Dar el rămâne să-și ducă lira, ca un cântăreț nefericit.

Iată bucuria când iubita îi este aproape:

Genunchii ți-i sărut și buzele amândouă

Când necesitatea cunoașterii îi strigă:

„O întrupare de ozon, de rime și de vis.

„Eu am întreaga oboseală scrisă pe pleoape;

Iubirea îi îndeamnă să fie sburdalnic, să caute prilej de ceartă:

„Sufletul cald, rană de limpezimea izvoarelor,

Necesitatea contopirii definitive:

„Și să aud, să prind în miezul vieții mele

„Să adoarmă pe umărul meu cu vara.

Și setea aceasta îi întunecă visul:

„Prinde silabe, dă-mi secera lunii și-a buzelor

„Prietenă, cu noaptea vino lângă căpătâi

Primul gest îl transfigurează:

„Să 'nchid o țară de legende și batiste.

Inercarea de ai limpezi cărările:

„În noi ca niște tufe urcă răsuflarea. Crude

„Sunt vocile peste aceste toamne și visări.

Și-i chiamă blând apropierea și aici sensibilitatea e atât de puternică; emoția e gravă:

„Cu pași de aer pur și căprioară;

„Izvoarele nici apa n'o ascund.

Concertul e în toi. S'apropie bucuria ultimă:

„Resfiră-ți părul 'ntoamne și'n bucle peste umeri,
Cântecul încetează. S'au depărtat de lume, singuri:

„In cuvinte, trece adolescența mea, în rime.

„Toți îngerii din slove se tângue și cresc.

Apoi, liniștea e rară. S'au revărsat în contopirea sufletelor:

„Cu pasul tău de stea și de vioară

„Soră de seară și albă căprioară.

Dar visul s'a sfârșit, oboseala . . . tristețile încep. Se regăsește în „Pierduta prietenă“ unde apogeul durerii îl copleșește:

„Prietenă, spune, te-ai risipit în aerul îngust sau în flaut?

„In sângele meu se-aprind toate serile grele.

Acum o caută, o cheamă:

„Apropie-te de mine în'codată

„Ca în cuvântul magic să mă scald.

Și caută amintirile și vrea să înțeleagă visul terestru. Drama interioară îl copleșește. Iată un accent ca în Eminescu:

Doar poezia e un fruct prea copt în aer

Cuvântul e un sturz, o lacrimă, un vaer.

Durerea se localizează; cere poezilor ajutor:

„Ce dacă fruntea mea e în febre, și ochiul ferbinte!

„Scriem, cu ochii de sânge, cu umerii grei.

Sentimentul prăbușirii s'a localizat:

„Atâtea poeme din alte și alte iubiri.

Și vioara, vinul și uitarea; totul e deprimant:

„Moaie glasul în cântec, s'ajungă.

Totuși, o cântă! Desnădejdea îl caută; îmbolnăvită e firea și nu cunoaște prezentul. S'afundă în trecut cu speranțe, cu întrebări:

„Mă mai iubești la fel sau ai plecat,

„Ași vrea să nu mai știu că sunt urât,

Obiectele-i dragi îl cheamă. Fiecare atingere are rezonanțe și regretul îl pietrifică, să plece, să uite. . .

„Aici am uitat ceasul, acolo priveai peste umăr.

Poate întoarcerea, regretul ori dârzenia? Iată-l consolată își iartă iubita și-i dăruiește cartea lui în care și-a pus durerile:

„Cartea aceasta le va ascunde

„Intre poeme și între dureri.

„Cartea aceasta mi-e pâine și sare,

„Albă brățară din spumă de mare.

Ștefan Baciuc e un poet mare. Definiția asta nu-l cuprinde, oricât de modest am cita poeziile sale, nu vom răspunde acestuia clar și frumos vers cu care a cioplit cea mai pură și mai elegantă statuie dragostei.

Intregire, muzică, armonie, simplitate, totul este cuprins în aceste poeme de-o frumusețe uluitoare.

Marathon: poezii de E. Ar. Zaharia.

Acestei poezii îi corespunde sensibilitatea unei provincii lipsită de cântăreți și care în ultimul timp ne-a dăruit câteva pene alese. Intre acești tineri d. Zaharia, ține un loc de frunte.

Cartea d-sale, *Marathon* culege o mână de bijuterii, fin lucrate pe un fond calm. Toată cartea e o bucurie plină, roditoare și mai ales optimistă. Am spune că acesta-i țelul acestor poezii.

Iată puritatea caldă cu care semnaleză atent o fugă prin pădure:

„S'o tulbure cu botul nu 'ndrănesc și tresar
Pădurea gonind cu imaginea lunii în spate.

Sensibilitatea artistică, molcumă, terestră:

„Leagănă leagănul coapselor, faimoasă negresă,
„Trupul și pulpele 'n spumă să sboare-aurii.
„In ritm diabolic ori lent, monoton
„Ca șlepuri de fete ce cântă pe Don.
„Parantezele coapselor în dans aerian
„Cu brațele 'nstelate descântând în văzduh

Accentul clasic își desnoadă precizia într'o neglijență de rimă. Dar bogăția imaginilor e o incantație rară:

„Genia negrelor mele depărtări,
„Și a visurilor sepie și stea.

Și visul înaripat, transpunerea din lumea materială:

Iată ieșim ca din lut,
Volută de vis prefăcut.

Alteori poezia densă e o sărbătoare, în care poetul oficiază grav:

„In golfuri de Americi virgine, sensuale,
„Deliciile cărnii suave să vă 'mbete.

Sentimentul unei treceri fără popas din viața pământească:

„Văzduh, cel mai adolescent văzduh
„Pentru tuberculoză, astmatici și școlari.

și bucuria reînțoarcerii pe unde am iubit:

„Stelele mi-aduc aminte de lumile mici.
„Dorm, dorm . . . la bună vedere, condei!

Frumoase poezii: „Suvenir miedeval“. „Identificare“, „Tomis“, „Poem mic“, etc. Am cita mai mult din această carte plină și străbătută adînc de-o puternică viziune poetică, cu care d. Zaharia și-a rodit tinerețea-i pe plaiurile Bucovinei, ca unul dintre cei mai buni poeți tineri. Dar indicăm cele de mai sus, drept o atenție pentru darurile provinciei, totdeauna uitată.

V. SPIRIDONICĂ.

NOTE.

Poetul Ion Manolescu va tipări în toamna aceasta cartea cu poeme „*Odihna neagră*“ în edit. „Unu“.

Trebuie să se știe că autorul cărții „*Odihna neagră*“ nu este una și aceeași persoană cu celălalt poet, Ion-Aurel Manolescu, autorul volumului „*Cărți cu toamne*“ care apare în edit. „*Pământul*“.

— Despre d. Mircea Brătucu nu știți nimic? E tânărul rătăcit într'un burg carpatin, care ne dăruise cândva bucați admirabile în proză. Iată un secret: D-l M. Brătucu lucrează, făurește în liniște, retras de sgomotul reclamei, la o istorie a lit. rom. în limba maghiară.

— Cât o să ne chinuiască d. N. Iorga; nu s'ar putea aplica cenzura și la Vălenii de Munte?

— Maestre Arghezi, de ce nu pornești iar „Bilete de de papagal“? Lui *Coco* i-ar merge bine, atâția cabotini din umbră, l-ar ispiti. Nu găsiți oportun ceasul acesta mare? Ar fi și verificarea multor anomalii, multe mucegaiuri — dacă ați chema pe cei ce vă așteaptă.

— Scriitorul Paul Constant, redactor al „Provinciei literare“ timp de mai bine de doi ani, tipărește în toamna aceasta primul d-sale roman intitulat sugestiv „*Râia*“

Autorul apreciatelor volume de schițe prezintă în această nouă carte tot talentul său.

„*Râia*“ va fi o carte de umor sănătos. O carte care lipsește.